

**ቃለ-መጠይቅ ምስ ሓይለማርያም ሃብተስ
ሓላፊ ሕርሻታት ደቡባዊ ምዕራብ ዞባ ጋሽ-ባርካ**

ዳህላክ ነጋሲ

ደቡባዊ ምዕራብ ዞባ ጋሽ-ባርካ ዓበይቲ ልምዓታዊ ንጥፈታት ዝካየዱሉ ሰፊሕ ቦታታት እዩ። እቶም ኣብ ምልማዕ ዘራእትን ምስባሕ ጥሪትን ኣተኩርም ዝሰላሰሉ ዕማማት፡ ኣብ ምርግጋእ ዋጋታት ልዑል ኣስተዋጽኦ ኣለዎም። ኣብ ርእሲ፡ ኣብ ምምላእ ጠላባት መንግስታውያን ትካላት ልዑል እጃም ከም ዘለዎም ይፍለጥ። ንሓፊሻዊ ንጥፈታት እቲ ሕርሻታት ዝምልከት ምስ ሓላፊ ሕርሻታት ደቡባዊ ምዕራብ ናይቲ ዞባ ኣቶ ሓይለማርያም ሃብተስ ዘካየድናዮ ቃለ-መጠይቅ ይስዕብ።

* ሕርሻታት ደቡባዊ ምዕራብ ጋሽ ባርካ ብኸመይ ኣገባብ ዝተወደቡ እዮም? ዝጥርንፎም ንኡሳን ዞባታትከ? ፈለማ፡ እዚ ዞባ ብኣወዳድባ ኮርፖራሽን ዘራእትን ጥሪትን ኤርትራ ከም ሓደ ዞባ እዩ ዝርኤ። ብሓፊሽኡ ግን ምዕራባዊ ዞባ፡ ደቡባውን ሰሜናውን ምዕራብ ተባሂሉ ኣብ ክልተ ዝተኸፍለዩ። ደቡባዊ ምዕራብ ጋሽ ባርካ ድማ ንሰለስተ ንኡሳን ዞባታት ሕርሻ ማለት ሃይኮታ፡ ተሰነይን ጎልጅን የጠቓልል። እቲ ኣወዳድባ ክሳብ ላዕላይ ጋሽ ንዘለዎ ንኡሳን ዞባታት ይዝርጋሕ። ብኡ መንጽር፡ እዚ ዞባ ሰፊሕ ሕርሻታትን ብቐጽሪ ብዙሓት ጥሪትን ዘለዎዩ። እቶም ዓበይቲ ኣርባዕተ ሕርሻታት ኣብ ገርሰት፡ ዓሊ-ግድር፡ ፋንኩ-ጽሙእን ዓዲ-ዑመርን ይርከቡ።

እቶም ድሒርም ዝጀመሩ ናኣሽቱ ሕርሻታት ከኣ ንፋንኩ-ራዊ፡ ሕርሻ ተሰነይ ቅድም ብወዲ-ለገስ ዝፈሪ ዝነበረን ንኡስ ዞባ ከታይን ይጥርንፍ። ስለ'ዚ፡ እዚ ዞባ ኣርባዕተ ዓበይትን ሰለስተ ናኣሽቱን ሕርሻታት ይሓቀሩ። * ደቡባዊ ምዕራብ ሓቕፋዎ ዘሎ ንጥፊታት ልምዓትን ጥሪትን እንታይ ይመስል? ኣብ'ዞም ኣቕዲምና ዝጠቐስናዮም ኣርባዕተ ዓበይትን ሰለስተ ናኣሽቱን ሕርሻታት ዝሰላሰል ንጥፊታት ብኣሃዝ ትሕዝቶን ምስ እንምልከት ኣብ ኣርባዕተ መቐልና ክንርእዮን ንክእል። ቀዳማይ፡ ካብ ፍረታት ኣራንሺ፡ ማንጉስ፡ ለሚን፡ ተምሪ፡ ግሬን፡ ካልኣት ንኣሽቱ ከም ዘይትቡን መንደሪን ዝኣመሰሉ ሓያሎ ምህርቲ ኣለዉዎ። ብሓፈሻ ግን ኣብ'ዚ ዞባ'ዚ ልዕሊ 40,000 ተክሊ ገረብ ኣሎ። እዚ ኣሃዝ'ዚ ብብዝሒ ኣብ ሕርሻ ገርሰት ዝርከብ ኰይኑ፡ 230 ሂክታር ዝሸፍን ከባቢ 30 ሽሕ ተክሊ ይርከቦ። ኣብ ሕርሻ ዓዲ-ዑመር ኣስታት 500 ገረብ ኣራንሺን ከባቢ 20 ሂክታር ስፍሓት መሬት ለሚንን ኣሎ። ኣብ ሕርሻ ዓሊ-ግድር'ውን 500 ተክሊ ገረብ ኣራንሺ ይርከብ። ካልእ፡ ድሒሩ ዝማዕበለ ኣብ ሕርሻ ፋንኩ-ጽምእ ወይ ፌስኮ ዝበሃል ቦታ ኣብ ትሕቲ ዲጋ ዝፈረዮ ከባቢ 2 ሽሕ ገረብ ኣራንሺ ኣሎ። ብተወሳኺ፡ ኣብ ፋንኩ-ራዊ ኣብ ምጅማር ዘሎ ኣስታት 500 ተክሊ ኣራንሺ ኣብ ጽብቕ ደረጃ ይርከብ። ኣብ'ዚ ዞባ'ዚ ኣስታት 10 ሽሕ ዝበጽሕ ምህርቲ ማንጉስ ኣሎ። ብተመሳሳሊ እቲ ዝበዝሖ ብኣሃዝ ኣብ ሕርሻ ገርሰት ዝርከብ ኰይኑ ከባቢ 8 ሽሕ ይሸፍን። እቲ ዝተረፉ 2 ሽሕ ከኣ ኣብ ካልኣት ሕርሻዊ ቦታታት ተዘርጊሑ ኣሎ። ካልእ፡ ኣብ ሕርሻ ዓሊ-ግድር ለሚን ብቐጽሪ ዝበዘሐ'ዩ -ኣብ ሕርሻ ዓዲ-ዑመርን ገርሰትን ድማ ይፈሪ። ብውሑድ ዓቕን ኣብ ፋንኩ-ጽምእ ተተኺሎም ከኣ ኣብ ዝተፈላለዩ ደረጃ ይርከብ። ብዘይካዚ ኣብ ሕርሻ ገርሰት ጥራይ ዝፈሪ ተክሊ ግሬን ኣለና። ፍረ ተምሪ ኣብ ሕርሻ ገርሰትን ፋንኩ-ጽምእን ይፈሪ። እቲ ምህርቲ ብኣሃዝ ምስ እንዕዘቦ ኣብ ገርሰት ከባቢ 2 ሽሕ ተክሊ ክህሉ እንከሎ፡ ኣብ ፋንኩ-ጽምእ ከኣ ኣብ ጽብቕ ደረጃ ዝርከብ ኣስታት 150 ተክሊ ገረብ ኣሎ። ካልኣይ፡ ኣብ'ዚ እዋን'ዚ ብጠቕላላ ዝለምዕ ዘሎ ኣሕምልቲ ብገምጋም ምስ እንምልከት፡ ኮሚደረ ኣብ ኣስታት 116 ሂክታር፡ ሽጉርትን በርበረን ነፍሲ-ወከፍ ኣብ ከባቢ 30 ሂክታር፡ ድንሽ ብውሑድ ዓቕን ኣብ 4 ሂክታር መሬት ተዘርጊሑ ንፊተነ ክለምዕ ጀሚሩ ኣሎ። ድንሽ ብብዝሒ ኣብ መታሕት ዝፈሪ እኳ እንተ ዘይኰነ፡ እዚ ኣብ ምልማዕ ዝርከብ ግን ኣብ ጽብቕ ኩነታት ይርከብ። ኣብ ክፍሊ ኣሕምልቲ ካብ'ዚ ዝተጠቐሰ ኣሃዝ ንላዕሊ ከነልምዕ ንክእል ኢና፡ ምስ ዘለዎ ሕጽረታት ግን ከምቲ ዝድለ ከነፍሪ ኣይጸናሕናን። ዝተፈላለዩ ዓይነት

አሕምልቲ ካብ ነዊሕ እዋን ጀሚሩ ብስትራተጂ ክስራሕሎም ጸኒሑ'ዩ። ምህርቲ ኮሚደረ ብብዝሒ ክፈሪ ጸኒሑ ኣሎ። እቲ ዝሕፈስ እቶት ብመልክዕ ሳልሳ ተዳልዩ፡ ንጠለባት ውሽጥን ወጻእን ሃገር ዓሊሙ ክፈሪ ጸኒሑ። ኣብዚ ቦታ ካልኣት አሕምልቲ ከም ቦርቦረ፡ ሽጉርቲ፡ ድንሸን ዱባን ብብእዋኖም ክለምዑ ጸኒሑም እዮም። እቲ ዝርከብ ምህርቲ ናብ ማእከላይ ቦታ ብምልኣኽ፡ ህዝቢ ብቐለሉ ክረኽቦም ጸዕሪታት ይካየድ እዩ። ንኣብነት፡ ንኸተማ ኣስመራን ሚኒስትሪ ምክልኻልን ብምስዳድ ይሸየጥ። ሳልሳይ፡ ዘራእቲ ብቐጻሊ ኣብ ወቕቲ ክረምቲ ይዝርኡ። እቶም ዘራእቲ ኣብ ኩለን ሕርሻታት ዝዝርኡ እኳ እንተኹኑ፡ እቲ ዝዓበዩ ምህርቲ ኣብ ኣም-ሓጀር ንኡስ ዞባ ከታይ ኣስታት 4 ሽሕ ሂክታር መሬት ይለምዕ ኣሎ። እቶም ኣብ'ቲ ቦታ ዝለምዑ ዘራእቲ መሸላን ስምስምንዮም። ሎሚ ዓመት ኣብ ሕርሻ ከታይ ኣስታት 500 ሂክታር ስምስም ተዘሪኡ ኣሎ። ድሕሪዚ፡ ኣብ ሕርሻ ገርሰት ኣብ ሰፊሕ ቦታ መሸላ ይፈሪ ኣሎ። ቀጺሉ፡ ኣብ ዓሊ-ግድር ናይ መንግስትን ቶርግ ናይ ጋሽ-ማይን ከባቢ 2 ሽሕ ሂክታር ይለምዕ ኣሎ። ካብዚ እቲ 1,500 ሂክታር ቦቶም ኣብ'ቲ ከባቢ ዝርከባ ዓድታት ይዝራእ። ስዒቡ፡ ኣብ ሕርሻ ፋንኩ-ጽሙእ፡ ተሰነይን ዓዲ-ዑመርን ብብዝሒ መሸላ ይለምዕ ኣሎ። ራብዓይ፡ ሓደ ካብ'ቶም ዝዓበዩ ዕማማት ዝኹነ ምስባሕ ጥሪት እዩ። እተን ዝበዘሓ ጥሪት ኮርፕረሽን ኣብዚ ዞባ ይርከባ። እዚኣተን ነተን ኣብ ሓልሓለ ዝርከባ ካብ ወጻኢ ሃገር ዝኣተዋ ዓሌት ጥሪት ከይሓወስካ ማለት'ዩ። ስለዝ፡ እቲ ውሑድ ቁጽሪ ጥሪት ዝነበረ ብብእዋኑ ክውስኽ ጸኒሑ'ዩ። ኣቐዲምና ከም ዝጠቐስናዮ ኣብተን ኣርባዕተ ዓበይቲ ሕርሻታት ኣስታት 11 ሽሕ ኣባጊዕ ይርከባ። ከምኡ'ውን፡ ናይ መፍረ ዓሌት ዝኹና ከባቢ 1 ሽሕ ከብቲ ኣብ ዝተፈላለዩ ቦታ ተዘርጊሑን ኣለዎ። ቁጽሮም ክብን ለጠቕን እናበለ ንመሻጣ ስጋ ዘገልግሉ ተባዕትዮ፡ ኣብዚ እዋንዚ ከባቢ 400 ከብቲ ይርከቡ። ብተወሳኺ፡ ኣስታት 400 ኣግማል ኣለዎ። ካብ ዝተፈላለዩ ቦታ ዝመጽኡ ከም ጤልን ኣእዱጉን እውን ይርከቡ። ስለዚ፡ እዞን ጥሪት ናብ ብዙሕ ቦታታት እናተላእኻ ንምንጫ ቀረብ ስጋ ሃገርና የገልግላ ኣለዎ። * ብዘይካ ኣብዚ ዞባ፡ ኣብ ካልእ ቦታ ዝሰብሓ ጥሪት እቲ ኮርፕረሽን ኣለዎዶ? ኣብዚ ቀረባ እዋን ኣብ ጋሕ-ቴላይ ብቐጽሪ ውሑዳት ብዝኹና ጥሪት ንጥፈታት ይጀመር ኣሎ። ከምኡ'ውን፡ ኣብ ሓልሓለ ካብ ወጻኢ ሃገር ዝተኣታተዋ ከብቲ ኣለዎ። ካልእ፡ ኣብ ዒላ-በርዕድ ኣቐዲመን ኣብኡ ዝጸንሓ ናይ ጸባ ከብቲ ይርከባ። ስለዚ፡ ንቐረብ ስጋ ዝኹና ከብቲ ካብዚ ዞባና ናብ መላእ ሃገር ይለኣኻ። * እተን ንቐረብ ስጋ ዘገልግላ ጥሪት ብቐንዱ ናብየናይ ቦታታት ሃገርና ይለኣኻ?

ዓመት ምሉእ ንመዓስከር ሳዋ ዝለኣኽ ጥሪት ካብ'ዚ ዞባዩ ዝስደዳ። ራብዓይ ዓመቱ ኣቐጺሩ ዘሎ ኣብ ዞባ ጋሽ-ባርካ ዝርከባ ኣሕደርቲ ኣብያተ-ትምህርቲ (ኣቐርደት፡ ጎኚን ፎርቶን) እውን ቀረባ ስጋኡን ካብ'ዚ እዩ ዝለኣኽለን። ካብ ዝሓለፈ ዓመት ዝጀመረ ድማ ንመኰንናት ጥዕና - ግላስን ባረንቱን ወርሓዊ ስጋ ከብትን ኣባጊዕን ካባና ይስደደሎም ኣሎ። ኣብ ከተማ ኣስመራ ዝርከባ ድኳናት መሻጣ ስጋ ካብ'ዚ ብዝተላእኸለንየን ኣገልግሎት ዝህባ ዘለዋ። ኣብ ርእሲ'ዚ፡ ንእዋናዊ ጠለብ ዝሕተት ቀረብ ስጋ ካብ'ዚ ቦታ ይቐርብ። *ኣብ ደቡባዊ ምዕራብ ጋሽ-ባርካ ዝርከባ ሕርሻዊ ቦታታት ውህደተን ብኸመይ ይግምገም? ኣብ'ዚ ዞባ ናይ ውህደት ጸገም ዳህላክ ነጋሲ የብልናን። እተን ሕርሻታት ዋላ ዝተፈላለያ ኣካላት ይኹና፡ ንኹለን ብማዕረ እናተማቓርሓየን ከም ሓደ ኣካል ሓቢረን ዝሰርሓ። እቲ ዘድሊ ቀረብ ድማ ናብ ኩላተን ብማዕረ ይካፈል። ካልእ፡ ብዘይካ እቲ ናይ ጥራ-ነገር ቀረባት፡ ሓበሬታ ብሓደ ናብ ኩለን ይባጸሕ፡ ኣብ መንጎኡን እውን ልውውጥ ይካየድ። ኣብ መንጎ ሓለፍቲ ይኹን ኣባላት ውህደት ኣሎ። እተን ሕርሻታት ብዘለወን ጥምረት፡ ንምሕደራን ካልእ ዝምልከት ኣገዳስቲ ዛዕባታት ብሓደ ንኹለን ይወሃቡ። ከም መርኣያ ናይ'ዚ፡ ኣብ ሓደ ሕርሻዊ ቦታ መግቢ እንስሳ እንተ ወሓዱ፡ እተን እንስሳታት ናብቲ ልሙዕ መግቢ ዝርከቦ ቦታ ይስደዳ። ንኣብነት፡ ኣብ'ዚ እዋን ኣብ ንኡስ ዞባ ተሰነይ ብዙሕ ማይ ስለ ዘይሃረመ፡ ሳዕሪ ይኹን እኸሊ ኣይነበረን። ኣብ ሕርሻ ፌስኮ ወይ ፋንኩ-ጽሙእን ዓዲ-ዑመርን ካብተን ብዙሕ ሳዕሪ ዘይነበረን ቦታታት እየን። ስለዚ፡ እተን ከብቲ ብቐጥታየን ናብ ገርሰት ተሰዲደን። ኣብቲ ቦታ ክሳብ ሕጂ ቃንጫ እናተሓዘለን ይምገባ ኣለዉ። ኣባጊዕ ዓሊ-ግድር እውን ቐድም ናብ ገርሰት ተሰዲደን ነይረን። ካብኡ ናብ ሕርሻ ከታይ ተሰጋጊረን ኣብኡ ይምገባ ኣለዋ። ነተን ጥሪት ዝተቐበለ ኣብ ሕርሻ ከታይ ዘሎ ሓላፊ ሕርሻ ንምሕደራኡን ዝምልከት ናይ ማይ፡ መግብን ካልእ መሰረታዊ ቀረባትን ምስቶም ምስኡ ዝዓዩ ይመያየጥ። ናይተን ጥሪት ጸብጸብ ግን ምስ ኣደ ኣሃዱኡን ይተሓዝ። ስለዚ፡ እተን ጥሪት መግቢ ናብ ዘለዎ እናሳገማ ኣፍራይነትን ከየቋረጸ ይቕጽላ ኣለዋ። ብዘይካ'ዚ፡ እተን ሕርሻታት መግቢ እንስሳ - ኣልፋ-ኣልፋ፡ ቡልቲግን ዕፉን ኣልሚዐን ብጥሉልን ደረቕን ብቐጸሊ ንውሽጣዊ ጠለባተን የማልኣንየን። በዚ ከኣ፡ እቲ ድረቕ መግቢ እናተተኻኸእ ንዝህሉ ሕጽረታት ይሸፍን። ብተወሳኺ፡ ነተን ኣብ ሕርሻ ሓልሓለ ዝሰብሓ ዘለዋ ጥሪት መግቢ - ኣልፋ-ኣልፋ፡ ቃንጫ፡ ሳዕሪን ጉርድን ብቐጸሊ ካብ'ዘን ሕርሻታት ብዝተፈላለዩ መልክዕ ተዳልዩ ናብኡ ይለኣኸዩ። ይቕ

እቲ ምህርቲ በብዓመቱ ክብን ለጠቕን ይብል እዩ። ኣብ ዝሓለፈ ዓመታት ብዙሕ ኩናትል ይለኣኹ ነይሩ። ኣብ ዝሓለፈ ዓመት ምህርቲ ብኣሃዝ ውሑድ ኰይኑ፡ ኣስታት 7 ሽሕ ኩንታል ኮሚደረ ጥራይ ናብቲ ፋብሪካ ተላኢኹ። ሎሚ ዓመት ከባቢ 15 ሽሕ ኩንታል ኮሚደረ ተሓፊሱ ኣሎ። እዚ ብዝሒ ምህርቲ ከኣ ተጣሒኑ ኣብ 14 ሽሕ ባኮ ክዕሸግ እዩ። ሓንቲ ባኮ ብልክዕ 24 ታኒካ ክትሕዝ እንከላ፡ ሓንቲ ታንካ 450 ግራም ትምዘን። ፋብሪካ ኣለቡ ንመዓልቲ ኣስታት 5 ሽሕ ኩንታል ኮሚደረ ይዕሸግ። እቲ ፋብሪካ ዓቢ ስለ ዝኹነ፡ ኣኻሊ ቀረብ ኮሚደረ ከተፍሪ ይግድድ። እቲ ዝዳሎ ሳልሳ ኣዝዩ ጽቡቕን ሓፊስን ኰይኑ፡ ከሚካል ዘይብሉ ተፈታዊ እዩ። እቲ ብዝሒ ፍርያት ንክዓቢ ናይ መንግስቲ ምህርቲ ጥራይ እኹል ኣይኰነን። ህዝቢ ኣብ ዝለምዖም ሕርሻታት ብምውህሃድ ዝያዳ እቶታውነቱ ክዓቢ ይኸእል። ፋብሪካ ኣለቡ ሓንሳብ ከፍሪ ክትንሰእ እንከሎ፡ ብዘድልዩ ከሚካላት ተሓጺቡ ስርሑ ይጅምር። እቲ ፋብሪካ ሓንሳብ ምስ ጀመረ ደው ኣይብልን እዩ። እቲ ምንታይ፡ ኣብ መንጎ እንተ ተቋሪጹ፡ ከም እምደገና ሓደ ብምባልዩ መስርሕ ዝፍልም። ስለዚ፡ እቲ ማሸናት ሓንሳብ ምስ ተንሰእ ስለ ዘይቋርጽ፡ ክጅምር እንከሎ ከባቢ 30 በጣሕ መካይን ዝመልእ ልዕሊ 10 ሽሕ ኩንታል ኮሚደረ ብምድላው ይጅምር። ቅድም እቲ ምህርቲ ኣብ በርሚል (ፊስቶ) ተዓሺጉ ንወጻኢ ሃገር ይስደድ ነይሩ። ሓንቲ በርሚል ክሳብ 230 ኪሎ እትሕዝ ኰይና፡ ኣብቲ ዝስደደሉ ሃገር ካልእ መስርሓት ሓሊፉ ከም እንደገና ተመስሪሑ ንዕዳጋ ይቐርብ ነይሩ። ካብ ቅድሚ ኣርባዕተ ዓመት ኣትሒዙ ሓንቲ ንእሽተይ ማሸን ብመልክዕ ታኒካ እተዳሉ ብምትእትታው ክስራሕ ጀሚሩ ኣሎ። * ፋብሪካ ኣለቡ ብዘይካ ኣብ ፍርያት ኮሚደረ፡ ኣብ ምህርቲ ባናና ከመይ ይስጉም ኣሎ? ብልክዕ እቲ ፋብሪካ ናይ ኮሚደረን ባናናን እዩ። ኣብ መጀመርያ እቲ ማሸናት ኣብ ዝመጸሉ ፊተን ተኻይድሉ ነይሩ። እንተኹነ፡ እኹል ቀረብ ባናና ስለ ዘይተረኸበ፡ ሕጂ ኣይሰረሕን ዘሎ። ኣብዘን ኣብ ዞባና ዝርከባ ሕርሻታት እኹል ቀረብ ባናና ኣሎ። ንኣብነት፡ ኣብ ዓሊ-ግድር፡ ፌስኮ፡ ገርሰትን ኣብ ሰሜን ሕርሻ ኣብ ሞጎራብ ሓሓሊፉ ይለምዕ እዩ። እቲ ዝፈሪ ምህርቲ ንዕዳጋ ንኣስመራ ይለኣኹ። ስለዚ፡ እዚ ብዝሒ ምህርቲ እቲ ፋብሪካ ኣኻሊ ስለ ዘይኰነ፡ ኣገልግሎት ኣይህብን ዘሎ። * ኣብ ደቡባዊ ምዕራብ ጋሽ-ባርካ ዝርከባ ሕርሻታት ትሕዝቶ ማይየን ኣብ ከመይ ደረጃ ይርከብ? ኣብ ኩለን ሕርሻታት ሕጽረት ቀረብ ማይ የለን። እተን ሕርሻታት ካብ ዲጋታት ብቐጥታን ካብ ትሕተባይታ ብዝተፈላለዩ ኣገባብን ማይ ይረኸባ። ኣብተን ዲጋን ዒላን እኹል ማይ ተኸዚኑ ኣሎ።

ካብ ትሕቲ መሬት ዝጥቀማ ከም ሕርሻ ዓዲ-ዑመርን ተሰነይን ብተወሳኹ፡ ኣብ ከባቢ ገምገም ጋሽ ዝርከብ ሕርሻ ዓሊ-ግድር ብዘይካ እቲ ካብ ዲጋ ብምጥቓም ዝለምዕ ስፍሓት መሬት ኣብ ገምገም ጋሽ ኣራንሺን ማንጉስን ይለምዕ እሎ። ስለዚ፡ ብዘይካ ብድሆ ጸዓት ኤለትሪክ፡ ጨንጎቲ ማይን መሳሪሒ ሞስኖን ቀረብ ማይ እኹል እዩ። * ኣብ ንኡስ ዞባ ጎልጅ ዝርከብ ሕርሻ ከታይ ቀረብ ማይ ካብይ ይምገብ? ፈለማ ሕርሻ ከታይ ኣብ ወቕቲ ክረምቲ ዝለምዕ ሕርሻ እዩ። ኣብ'ቲ ከባቢ ካብ ዝርከባ ዓቢ ዲጋ ባደሚት ቀረብ ማይ ይርከብ። ሕርሻ ከታይ ንውሱን ወቕቲ ጥራይ የገልግል ኣሎ። እቲ ቦታ ግሩም ጸጋ ዝውንን ሰለ ዝኹነ፡ ከም ሕዛእቲ ንጥቕመሉ ኣለና። ናይዚ ዞባ ጥሪት ጥራይ ዘይኩና፡ ናይ ምሉእ ሃገር ጥሪት ኣብኡ ይርከባ። ኣብ ዝሓለፈ ዓመት ቃንጫ ሽኮር ንምልማዕ መደብ ተሰሪዑ ምስ ክኢላታት መጽናዕቲ ተኻይዶ ነይሩ። እንተኹነ፡ ኣገልግሎት ኤለክትሪክ ንጸዓት ዘገልግል ይኹን ጨንጎቲ ሰለ ዘይተኸበ ኣብ መዓላ ኣይወዓለን ኣሎ። ኣብ'ቲ ከባቢ ዝርከባ ጥሪት ቅድም ኣብ ሩባ ተከዘ ማይ ዝሰትፊ ዝነበራ ሎሚ ካብ ዲጋ ባደሚት ይጥቀማ ኣለዋ። ብዘይካዚ፡ ናይ ምሉእ ዞባ ጋሽ-ባርካ ጥሪት ሎሚ ኣብ'ቲ ቦታ ይሓግያ ኣለዋ። ስለዚ፡ እቲ ከባቢ ዓቢ ጸጋ ዝውንን ብምዃኑ፡ ኣብ ዝተፈላለዩ መዳይ ዓቢተራ ይጸወት ኣሎ። ብሰንኪ ኣቕዲሞም ዝጠቐሱ ምክንያት ኣብ ትሕቲኡ ዘሎ ስቡሕ መሬት ኣየልማዕናዮን ዘሎ። እቲ ከባቢ ብፍርያም መሬት ሃብታምን ጎላጉልን ኣብ ርእሲ ምዃኑ ንምልምዑ ኣዝዩ ምቹእ እዩ። * መንእሰያት ኣብ ምምልማልን ተመኩሮ ኣብ ምስግጋርን እንታይ ጸዕሪ ይካየድ? እዚ ሕርሻታት ቅድሚ ዓሰርተ ዓመት ክጅምር እንከሎ ዝነበረ ሞያዊ ዓቕሚ-ሰብ ውሑድ'ዩ ነይሩ። ኣብ ፈለማ መብዝሓትኦም ኣባላት ሰራዊት እዞ ድማ ሞያውያን ዘይኩኑ፡ ብተመኩሮ ግን ሞያ ዘጥረዩ ይካየድ ነይሩ። ብድሕሪዚ፡ ኣብ 2014 ዓ.ም ኣብ ኮሎጃትን ካልኦት ትካላት ትምህርትን ንዝተመረቐ መንእሰያት ክጽንበሩና ጀሚሮም። እቲ ኣሃዝ በብግዜኡ እናወሰኸ ኣብ'ዚ እዋን ብዝተፈላለዩ ዓውደ-ትምህርቲ ዝተመረቐ ኣስታት 1,600 ዓቕሚ-ሰብ ኣለና። እቶም ዝነበሩ ኣባላት ሰራዊት እዋን ኦፐራተር ተማሂሮም ትራክተር ይመርሑ ኣለዉ። ስለዚ፡ኣብ'ዚ እዋን ዘለና ዓቕሚ-ሰብ ሞያዊ እዩ። ነቶም ብተመኩሮ ክዓዩ ዝጸንሑ መንእሰያት፡ ዝተፈላለዩ ሞያታት ብምቕሳም ነቶም ሓደስቲ ድማ ብቐጥታ ብዝተማህርሉ ዓውዲ ተመዲቦም ይዓዩ ኣለዉ። ከም ውጽኢቲ፡ ኣብ'ዚ እዋን ካብ'ቲ ዝለዓለ ሓላፊ ክሳብ ዝተሓተ እቶም መንእሰያት ተረኪቦም ኣለዉ። እንተኹነ፡ እቲ ኣሰራርሓ ተመዲቦም ምስ ተጸንበሩና ብቐጥታ ኣይኩኑን፡ ዝኹነ ጽፍሒ

ዝወሃቦም። እኹል ብቕዓት ንኸጥርዩ ዘድሊ መረዳእታ እናሃብና ብግቡእ ይኹስኩሱ። ብዘይካ ኣብ'ቲ ማእከላይ ቦታ ኣብ ፈቕዶ በረኻታት ብምጉዳዝ፡ እቶም መንእሰያት ብዝተማህርዎ ዓወደ-ትምህርቲ ብተወፋይነት ይዓዩ ኣለዉ። ብፍላይ ምሁራን ስነ-እንስሳ ዝኹኑ ክኢላታት፡ ምስተን ጥሪት እናተጓዕዙ መሰረታዊ ክንክን ይገብሩ ኣለዉ። እቲ ምንታይ፡ እተን ጥሪት ኣብ ወቕቲ ክረምቲ ጥራይ'የን ኣብ ቦታኡን ዝጸንሓ፡ ካልእ እዋን መግቢ ንምርካብ ኣብ ሰፊሕ ሕርሻዊ ቦታታት ከም ከታይ እናሰገማ ይምገባ። ስለዚ፡ መንእሰያት ንኹሉ ዕማማት ብዘይ ዝኹኑ ጸገም ኣብ ምትግባር ይርከቡ።

ሓዳስ ኤርትራ